N:o 70.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 Maj 1880
— — — — Andra Kammaren den 14 — —

Riksdagens underdåniga skrifvelse, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund med flere dermed sammanhängande förordningar.

(Lag-Utskottets Utlåtanden och Memorial N:is 12, 24, 43 och 56.)

S. A. K.

Uti nådig proposition af den 31 sistlidne December har Eders Kongl. Maj:t, jemlikt 87 § Regeringsformen, till Riksdagens antagande i ett sammanhang öfverlemnat förslag till

Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;

Förordning om allmän flottled;

Förordning om allmän farled;

Förordning om tillägg till Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt

Förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Vid behandling af denna Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition har Riksdagen, under gillande af de flesta utaf hufvudgrunderna för förslagen, dock uti desamma funnit åtskilliga förändringar nödiga, hvilka Riksdagen nu går att under de särskilda förordningsförslagen och dessas olika §§, enligt nummerföljden i Eders Kongl. Maj:ts förslag, närmare angifva.

Förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

4 §.

Redigeringen af denna §:s andra stycke har Riksdagen funnit i det afseendet mindre tillfredsställande, att derutaf skulle kunna framgå, det äfven för det fall, att för mark till damfäste å annan strandegares område *årlig* ersättning bestämts, sådan redan uppburen ersättning borde återgäldas, när denne strandegare började nyttja den uppförda, å jemväl hans grund förlagda dammen, hvadan Riksdagen ansett nämnda stycke böra erhålla den lydelse, att om godtgörelse uppburits för mark till damfäste eller för olägenhet af dambyggnaden, denna godtgörelse bör, der den icke såsom årlig afgift utgått, återgäldas af den, som vill dammen för sin lott i vattnet nyttja.

6 §.

Enligt denna paragraf, sådan den lyder i Eders Kongl. Maj:ts proposition, skulle uppdämning å annans jord i och för vattenverk icke i något fall vara tillåten utan jordegarens medgifvande.

Riksdagen har funnit sig icke kunna godkänna ett sådant stadgande, hvilket icke synes Riksdagen hvila på den fullt billiga grunden af likställighet emellan jordbruket och industrien vid deras konkurrens i vattenrättsliga förhållanden. Ett dylikt absolut förbud mot uppdämning torde minst vara lämpligt för ett land, hvilket, såsom vårt, i sina rinnande vatten besitter för industriella anläggningar en naturlig drifkraft af så öfvervägande värde, att lagstiftningen icke bör bidraga till ett gagnlöst förspillande deraf. Enligt Riksdagens tanke bör derföre till 6 § i Eders Kongl. Maj:ts förslag fogas det stadgande, att, om jord, som genom uppdämning sättes under vatten eller deraf skadas, är af den beskaffenhet, att den genom uppdämningen derå skeende skada pröfvas vara ringa mot den nytta, som af uppdämningen vinnes, uppdämning må kunna ske mot ersättning, motsvarande fulla värdet och hälften derutöfver.

7 och 25 §§.

Då stadgande om skyldighet att i vattendrag, der kungsådra ej finnes, lemna vattenled, som för fiskens gång finnas bör, fri från byggnad och stängsel hittills icke varit i allmän civillag infördt, har Riksdagen ansett bestämmelsen om den så kallade mindre kungsådran, hvilken, först omförmäld i 1766 års fiskeristadga, ännu qvarstår i gällande fiskeristadga af den 29 Juni 1852, icke böra i förevarande förordning ingå, hvarför stadgandet härom i 7 § och hänvisningen i 25 § enligt Riksdagens mening böra utelemnas.

8 §.

Uti denna paragraf stadgas, att kungsådra skall beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd efter de sista tio årens medelvattenstånd. Då det emellertid vill synas, som skulle detta stadgande kunna föranleda åtskillig tvekan om dess rätta betydelse samt svårigheter vid tillämpningen, men denna tvekan och dessa svårigheter torde kunna i väsentlig mån förekommas, derest stadgandet så affattades, att kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd, har Riksdagen för sin del funnit bestämmelsen böra erhålla denna lydelse.

10—12 §§.

Riksdagen har funnit sig icke kunna bifalla hvad Eders Kongl. Maj:t i ofvannämnda paragrafer föreslagit. Riksdagen har nemligen ansett hittills gällande stadganden för anläggande eller förändring af damverk böra hufvudsakligen bibehållas, allenast med några nödiga ansedda tillägg. Härigenom blifver uppdämningsfrågan före eller vid anläggningens början definitivt afgjord och damverksanläggaren befrias från den oroande belägenhet, hvari han annars under obegränsad tid komme att hållas, i det att tid efter annan än den ene och än den andre af ofvan eller nedan liggande jords eller verks innehafvare skulle kunna med vexlande framgång väcka anspråk å damverkets rifning eller förändring. I enlighet med dessa åsigter har Riksdagen i stället för 10, 11 och 12 paragraferna i Eders Kongl. Maj:ts förslag antagit en enda § (10), innefattande stadganden i ofvan antydd rigtning.

13 §.

Denna paragraf har Riksdagen ansett böra erhålla en lydelse, utmärkande, att damlucka, när sådant tarfvas till förekommande af skada icke allenast för dem, som ofvan, utan ock för dem, som nedan ega jord, vattenverk eller annan egendom, alltid skall hållas öppen utom i de undantagsfall, paragrafen omförmäler.

18 §.

Då bestämmelsen i andra punkten af denna paragraf, att "varder genom vattnets återförande skada tillskyndad egare af jord, hvarifrån vattnet afvikit, eller annan, som genom byggnad eller annorledes gjort sig vattnet i dess nya lopp eller läge till godo; njute han ersättning derför", synts Riksdagen otydlig i afseende på hvad som till begreppet skada skulle hänföras, och jemväl skulle föranleda dertill, att kostnad, nedlagd under den allra första tiden efter förändringens inträdande, skulle ersättas, hvilket torde vara mindre lämpligt, har Riksdagen ansett punkten böra erhålla en förändrad lydelse, utmärkande, att, om inom ett år från det förändringen inträdt, åtgärd för vattnets återförande icke varder vidtagen och derefter utan oskäligt dröjsmål fullföljd, den, som vill vattnet återföra, är skyldig ersätta allenast den kostnad, som efter ofvannämnda tid antingen blifvit nedlagd å jord, hvarifrån vattnet vikit, eller skett för tillgodogörande af vattnet i dess nya lopp eller läge, och som genom vattnets återförande skulle blifva utan nytta.

27 §.

I denna paragraf hafva några uteslutningar synts Riksdagen böra vidtagas, dels så, att orden "*skattlagda* qvarnar och fiskeverk" utbytas mot allenast "qvarnar och fiskeverk", dels ock i stället för "annan lagligen tillkommen rättighet" sättes "annan rättighet", det senare på det att ingen tvekan må kunna uppstå, att icke till här afsedd rättighet skall hänföras äfven den, som grundas å urminnes häfd; och har derjemte i paragrafens slut orden: "annorledes än med ofvan gifna stadganden öfverensstämmer" ansetts kunna helt och hållet utelemnas.

Då Riksdagen i stället för 10, 11 och 12 §§ i Eders Kongl. Maj:ts förslag antagit en enda § (10), har såsom följd häraf numereringen af efterföljande paragrafer bort ändras, äfvensom nödig rättelse ske vid åtskilliga i förordningen förekommande hänvisningar.

Förordningen om allmän flottled.

2 §.

Denna paragraf har Riksdagen ansett böra till vinnande af större tydlighet erhålla en något förändrad lydelse derhän, att i vattendrag, der vid den tid, då förordningen träder i kraft, flottning på grund af hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter allmänneligen idkas eller tillåten är, allmän flottled jemväl framgent skall bibehållas.

5 §.

Uti denna paragraf har Riksdagen funnit orden i sista stycket: "utan väsentligt hinder eller uppehåll" böra utgå.

6 §.

Denna paragraf handlar enligt Eders Kongl. Maj:ts proposition endast om ersättning för *skada*, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest *genom* flottningen vållas, men har Riksdagen funnit att, jemte det orden "*genom* flottningen" torde böra utbytas mot de mera omfattande "*till följd af* flottningen" här ock bör stadgas ersättning för *kostnad*, som på något af ofvan anförda sätt för annan än de flottande uppstår; och har paragrafen ansetts böra i sådant syfte något omredigeras.

7 §.

Då uti denna § fråga är om expropriation af jord eller lägenhet, har Riksdagen i enlighet med det i förordningen om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866, § 1, för sådan händelse begagnade uttryck, ansett orden »upplåta» och »upplåtelse» i samma § böra utbytas mot »afstå» och »afstående», hvilka uttryck torde vara jemväl tillämpliga, då, såsom här, fråga tillika är om bortledande af vatten; i öfverensstämmelse hvarmed ordet »skadeersättning» bort ändras till »ersättning».

8 §.

Riksdagen har funnit denna § böra erhålla hufvudsakligen den lydelse, Nya Lagberedningen föreslagit, och får, såsom stöd för denna åsigt åberopa de af Beredningen anförda skäl. Dock hafva de till lättnad för vederbörande syftande ändringar funnits böra ske, att i stället för att uti det i paragrafen förutsatta fall åt »underrätten i orten» upp-

dragits att lika med Konungens Befallningshafvande eller utmätningsman, efter sökandens val, förordna tredje skiljeman, sådant lemnas åt »Rätten i stad och domaren å landet», samt att i stället för att åt domaren eller *Konungens Befallningshafvande* lemnats att inställa verkställighet å skiljemännens beslut, såsom i Riksdagens tanke både mera pricipenligt och mera praktiskt lämpligt, sådan rätt lemnas åt domaren eller *öfverexekutor*, äfvensom tydligen bort utmärkas, att, derest till ersättning dömes, den ersättningsskyldige ock skall förpligtas att gälda ej endast den egentliga »synekostnaden», utan ock i öfrigt motpartens utgifter å saken.

10 §.

Uti denna § har Riksdagen ansett ett tillägg erforderligt, uttryckligen angifvande, att den der stadgade solidariska ansvarighet för de under året flottande omfattar ej blott skada, som genom sjelfva flottningen omedelbarligen vållas, utan ock den skada, som till följd af flottningen medelbart uppstår.

Tillika har Riksdagen funnit förevarande § böra gifvas en sådan lydelse, att den, som gitter visa, att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid, att det ej kunnat till skadan medverka, ej derigenom kan undandraga sig den solidariska ansvarigheten, utan blott får rätt att söka sitt åter af öfrige vederbörande.

13 §.

Denna § har Riksdagen ansett böra omredigeras i syfte, att den endast måtte innefatta en hänvisning till de närmare föreskrifter i fråga om flottleds inrättande och begagnande, hvilka af Konungen komma att meddelas, men icke må kunna tydas derhän, som genom samma § något uttalande skulle vara gifvet i fråga om gränsen uti nu förevarande ämne mellan allmän civillag samt den ekonomiska lagstiftning, som på grund af 89 § Regeringsformen tillkommer Konungen ensam.

14 §.

Dels för att undvika det i Riksdagens tanke mindre egentliga uttrycket: »sjöfart med sammanlagda flottar», dels ock för att från förordningens tillämplighet tydligen undantaga äfven den i rikets nordligaste län förekommande flottning af sammanbundna tjärtunnor, har paragrafen ansetts böra något omredigeras.

Förordningen om allmän farled.

Beträffande de ändringar, Riksdagen funnit nödiga uti 1, 4 och 6 §§ af detta förordningsförslag, får Riksdagen hänvisa till hvad Riks-

dagen anfört i fråga om motsvarande ändringar i 7, 13 och 14 §§ af förslaget till förordning om allmän flottled.

Förordningen om tillägg till förordningen den 14 April 1866 om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof

har Riksdagen lemnat utan anmärkning.

Förordningen om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Enligt Riksdagens tanke bör något stadgande icke lemnas, hvarigenom möjliggöres föreskrift om viss tid, då damlucka skall hållas öppen vid stadgadt äfventyr, så vida icke dervid fogas, tydligt uttalad, förutsättning, att genom underlåtenhet uti ifrågavarande afseende skada vållas.

Den nu af Eders Kongl. Maj:t föreslagna förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka, innebär emellertid i förenämnda hänseende en skärpning i gällande lag, hvilken Riksdagen anser vara för jordbrukets skäliga tillgodoseende obehöflig och för vattenverks uppkomst och bestånd hinderlig.

Enligt Riksdagens åsigt är den *ofvanboende* behörigen tryggad mot uppdämning, om bötesansvar stadgas, hvartill, utom skadeersättning, vattenverksegaren gör sig förfallen, om han uraktlåter att hålla sin damlucka öppen, då vattnet stiger öfver fastställdt märke. Hvad åter *nedanliggande* verks rätt att erhålla sitt skäliga behof af vatten beträffar, så har hos Riksdagen uppstått tvifvel, huruvida något bötesansvar skulle enligt den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna förordning kunna ådömas den, som emot stadgandet i hittills gällande 20 kapitlet 6 § Byggningabalken håller upp vatten för nedanliggande verk å tid, hvilken den om damluckas öppenhållande möjligen lemnade föreskrift icke omfattar, och då ej heller vattenhöjden vid den förstnämndes dam stiger öfver fastställdt märke. De »särskilda föreskrifter angående vattnets framsläppande», som i 12 § af Eders Kongl. Maj:ts förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund ifrågasättas, synas dock afse äfven dessa förhållanden, och ett öfverträdande af dylika föreskrifter torde vara lika värdt att beläggas med straff, som en oloflig uppdämning öfver fastställdt vattenmärke.

I enlighet härmed har Riksdagen ansett förordningen om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka böra affattas.

Då det synts Riksdagen föga sannolikt, att allt det, som, derest Riksdagens förordningsförslag skulle vinna Eders Kongl. Maj:ts godkännande, bör föregå deras trädande i kraft, skall kunna medhinnas till den i Eders Kongl. Maj:ts proposition föreslagna tidpunkt eller den 1 Januari 1881, har Riksdagen funnit lämpligt att till Eders Kongl. Maj:t öfverlemna bestämmandet af tiden för förordningarnes trädande i kraft; dock med det undantag, beträffande förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, att, på sätt Eders Kongl. Maj:t ock föreslagit, hittills gällande lagbud om damluckas öppenhållande framgent intill den 1 Januari 1886 skola ega tillämplighet i så måtto, att den deri föreskrifna tid, då damlucka bör vara öppen, skall iakttagas, så framt ej i laga ordning annan viss tid derför varder bestämd eller vattenmärke sättes eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framsläppande meddelas.

På grund af hvad sålunda blifvit i underdånighet anfördt, har Riksdagen funnit Eders Kongl. Maj:ts nådiga förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund med flere dermed sammanhängande förordningar icke kunna bifallas i oförändradt skick, men deremot för sin del i ett sammanhang beslutat

I.

Förordning

om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;

II.

Förordning

om allmän flottled;

III.

Förordning

om allmän farled;

IV.

Förordning

om tillägg till förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmämt behof;

V.

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka;

af den lydelse, *Bil. A.* till denna underdåniga skrifvelse utvisar.

Med underdånig anmälan härom framhärdar Riksdagen o. s. v.

Stockholm den 14 Maj 1880.

Bil. A.

I.

Förordning

om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

Med upphäfvande af 17 kap. 4 § samt 20 kap. Byggningabalken; Förordningarna den 3 September 1755 angående rätt dag till damluckas öppnande och den 23 Augusti 1851 angående ändring för vissa orter af stadgandet om tiden, då damlucka skall vara öppnad; Kongl. kungörelsen den 6 Augusti 1815 angående tiden för vattendämning om hösten m. m.; hvad i Kongl. kungörelsen den 30 December 1863 angående ändring i föreskrifterna rörande vilkoren för mjöl- och sågqvarnars anläggande m. m. så ock i andra författningar stadgas derom att vid inrättande af vattenverk skall genom föregående undersökning utrönas, huruvida medelst uppdämning eller vattnets begagnande i öfrigt skada tillskyndas annan; samt Kongl. brefven den 17 April 1828 om mjöl- och sågqvarnars anläggning i Lappmarkerne, och den 1 Juni 1849 angående anläggning och utrifning af anstalter för ängsvattning; äfvensom med ändring af hvad andra lagens rum och författningar innehålla mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

1 §.

En hvar eger att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra, så vidt ej här nedan eller eljest i lag annorledes stadgas.

2 §.

Går vattendrag emellan byar, hemman eller andra jordlägenheter, må ej ene strandegaren qvarn eller annat vattenverk å sin grund så bygga att den andre i sin rätt öfver vattnet lider förfång.

3 §.

Är strömfall så beskaffadt att för dess tillgodogörande strandegarne å ömse sidor hafva af nöden dambyggnad hvar å den andres grund, bjude då den, som bygga vill, den andre att gemensamt dam-

men bygga och nyttja; vill ej denne i byggnaden deltaga, vare ändock pligtig nödigt damfäste lemna, der Rätten pröfvar sådant kunna ske utan synnerligt men och ersättning till fulla värdet gifves för mark, som af damfästet upptages, så ock för olägenhet, som eljest af byggnaden komma må.

Fästes dam sålunda å ömse sidor af vattendraget, njute hvardera strandegaren lika lott i det vatten, som vid dammen samlas; och bestämme, i brist af åsämjande, Rätten, efter ty skäligt pröfvas, huru dammen byggas och hvarderas lott i vattnet uttagas må.

Bygger endera ensam dammen, må honom ej förmenas att den andres lott i vattnet nyttja intill dess denne, såsom nedan sägs, sin rätt gällande gör.

4 §.

Nu varder, såsom i 3 § sägs, dam af ene strandegaren byggd jemväl å den andres grund: vill denne sedan sjelf vattenverk bygga och dertill dammen för sin lott i vattnet nyttja; stånde det honom öppet; säge dock derom till minst två år innan han vill dammen begagna och vare, efter ty å hans hälft belöper, skyldig ersätta dammens värde i det skick, hvari den befinnes, samt i framtida underhållet taga del. Pröfvas dammen större än för hans verk är nödigt eller nyttigt, må ersättnings- och underhållsskyldigheten i mån deraf jemkas; tarfvas åter för hans verk att dammen tillökas eller annorledes förändras, skall han ensam vidkännas kostnaden derför äfvensom den tillökning i underhållskostnad, hvartill ändringen må föranleda.

Har godtgörelse uppburits för mark till damfäste eller för olägenhet af dambyggnaden, den bör ock, der den icke såsom årlig afgift utgått, återgäldas af den, som vill dammen för sin lott i vattnet nyttja.

5 §.

Delegare i oskift by eller annan samfäld mark hafve rätt till vattnet efter som han i samfälligheten eger del. Lag samma vare, der vid skifte af samfällighet vattendraget ej i skiftet ingått. Kan vattnet ej utan delegares förfång skiftas, och vill någon af dem qvarn eller annat vattenverk bygga, bjude de andre att deri taga del; vilja de ej, och pröfvar Rätten det kunna ske utan synnerlig skada för dem, förelägge då honom på hvad sätt, vilkor och tid han verket bygga och nyttja må.

6 §.

Ej må i vattendrag så byggas att genom uppdämning eller annorledes men tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vatten-

verk eller annan egendom; och skall förty vattenverk, der hinder i vattnets lopp kan lända till men för annan, vara så inrättadt, att genom lucka å dammen eller annan dylik anstalt tillräckligt aflopp kan för vattnet beredas, när sådant är af nöden.

Är jord, som kan genom uppdämning sättas under vatten eller deraf skadas, af den beskaffenhet, att den genom uppdämningen derå skeende skada pröfvas vara ringa mot den nytta, som af uppdämningen vinnes, må dock uppdämning kunna ske mot ersättning motsvarande fulla värdet och hälften derutöfver.

7 §.

Allmän farled må ej genom dambyggnad stängas; ej heller må eljest i eller vid allmän farled byggnad göras eller åtgärd vidtagas, hvarigenom samfärdseln hindras eller leden kan försämras.

I allmän flottled må ej så byggas att flottningen hindras.

8 §.

Der kungsådra af ålder varit, skall den fortfarande lemnas öppen för allmän samfärdsel, för flottning och för fiskens gång eller annat allmänt ändamål så ock till bevarande af enskild rätt, som af ådran är beroende. Kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd.

9 §.

Tvist, huruvida led eller ådra, hvarom i 7 och 8 §§ förmäles, finnes i vattendrag, så ock om ledens eller ådrans rätta läge och bredd ankomme på domstols pröfning.

10 §.

Vill någon för vattenverk göra ny eller förändra äldre dam, göre anmälan derom hos domaren med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hörer. Domaren begäre hos Konungens Befallningshafvande förordnande för lämplig person att i afseende å företaget bevaka talan, till betryggande af det allmännas rätt, och förfare i öfrigt på sätt i 19 och 20 §§ stadgas angående utsättande af syn på stället, kungörelse om tiden för Häradsrättens sammanträde samt tillkallande af sakkunnig man för afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan.

Efter det frågan sålunda vunnit nödig utredning med alla tillhörande omständigheter, bestämme Rätten, om och under hvilka vilkor byggnaden må inrättas, så att annan i sin rätt deraf ej må förnärmas, huruvida och till hvad storlek damlucka bör anbringas, vid hvilka tider den skall hållas öppen, och huru vattenmärke till utvisande af lofliga vattenhöjden bör på vattenverksegarens bekostnad inhuggas i berg, jordfast sten eller annat fast föremål, med hvad öfrigt må finnas nödigt föreskrifva.

11 §.

Damlucka skall hållas öppen, när sådant tarfvas till förekommande af skada för dem, som ofvan eller nedan ega jord, vattenverk eller annan egendom.

Är för damluckas öppnande viss tid i laga ordning bestämd, eller eljest särskild föreskrift om vattnets framsläppande gifven, lände det till efterrättelse.

Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att i hvad på hans åtgärd ankommer så förfara, att vattnet ej må stiga öfver märket.

12 §.

Der sågqvarn är, ligge å egarens vårdnad att affallet ej utsläppes i vattnet. Lag samma vare, der vid annat verk eller inrättning affall uppkommer, hvaraf uppgrundning eller annan olägenhet kan förorsakas.

Vidtager ej egaren nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, ege Konungens Befallningshafvande föreskrifva hvad i sådant hänseende iakttagas bör, så ock förelägga den tredskande vite, der ansvar å försummelsen ej finnes särskildt stadgadt.

Sker ändock skada, njute den, som skadan lider, ersättning efter Rättens beprövande.

13 §.

Hvad i denna förordning sägs om vattenverk gälle ock om annan med dylikt verk jemförlig inrättning till vattens nyttjande, hvarför byggnad i vattnet tarfvas.

14 §.

Ej må någon genom upptagande af ny rännil från sjö eller annat vattendrag eller annorledes vattnet till djup eller läge så förändra att derigenom led eller ådra, hvarom ofvan skils, försämras eller men annan tillskyndas. Kan utan sådan olägenhet vattnet afledas för att annorstädes nyttjas, skall det dock till vattendraget återledas, i den mån sådant erfordras till förekommande af olägenhet för den, som nedanför ligger.

15 §.

Rensning, som för vattendrags bibehållande är af nöden, hafve den, som af uppgrundningen kan lida men, lof att verkställa, ändå att gräfning inom annans område tarfvas; dock skall i ty fall denne förut derom tillsägas. Jord eller annat, som vid rensningen upptages, må på närmaste strand uppläggas eller ock föras till annat lämpligt ställe i närheten, dock emot ersättning till markens egare, om skada vållas.

16 §.

Har vattendrag vikit från sitt förra läge eller eljest förändrat sitt lopp, vare om vattendragets återställande i dess förra skick lag som om rensning i 15 § är sagdt. Varder ej inom ett år från det förändringen inträdt åtgärd för vattnets återförande vidtagen och derefter utan oskäligt dröjsmål fullföljd, vare den, som vill vattnet återföra, skyldig ersätta kostnad, som efter nämnde tid antingen blifvit nedlagd å jord, hvarifrån vattnet vikit, eller skett för tillgodogörande af vattnet i dess nya lopp eller läge, och som genom vattnets återförande skulle blifva utan nytta. Har någon i tio år varit i besittning af förmån, som skulle genom återförandet gå förlorad, må dylik åtgärd ej emot hans bestridande vidtagas.

17 §.

I fråga om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring till djup eller läge och om vattendrags återställande lände i tillämplige delar till efterrättelse hvad i 10 § sägs om byggnad i vattendrag; och vare i afseende å anstalt för jords bevattning jemväl i öfrigt gällande hvad om vattenverk i denna förordning skils.

18 §.

Angående vattenafledning för jords odling eller förbättring så ock om strömrensning eller vattens bortledande för allmänt behof är särskildt stadgadt.

19 §.

När talan i mål, hvarom i denna förordning handlas, instämd varder, ege i stad Rätten och å landet domaren att i stämningen utsätta saken till syn å stället, der sådant af käranden äskas eller eljest för frågans pröfning finnes erforderligt; föranstalte ock i de fall, der 9 eller 10 § är tillämplig, att tiden och stället för målets företagande varder minst fjorton dagar före den utsatta tiden kungjord i kyrkan

för den församling, der den del af vattendraget, hvarom fråga är, framgår, så ock i angränsande, intill vattendraget belägna församlingars kyrkor.

20 §.

Då afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan, är nödig eller särskild utredning erfordras huru vattenbyggnad göras och nyttjas må eller i andra frågor, hvarom i denna förordning handlas, ege i stad Rätten och å landet domaren till biträde kalla sakkunnig man eller ock, om sådant finnes lämpligare, föreskrifva att undersökningen skall förrättas af dertill behörig tjensteman eller annan sakkunnig, som uppå ansökning af käranden förordnas af Konungens Befallningshafvande och derefter har att utlåtande i målet afgifva i de delar, som till honom blifvit hänskjutne.

21 §.

Der någon olagligen i vattendrag bygger eller dämning gör, ege öfverexekutor att, till rättelse i hvad olagligen skett, handräckning gifva, när skäl dertill äro; och vare derom gällande enahanda bestämmelser, som för det i 157 § Utsökningslagen afsedda fall äro stadgade.

Visar någon sannolika skäl att påbörjad byggnad kan lända honom till men, ege ock öfverexekutor byggnadens fortsättande förbjuda intill dess tvisten blifvit i laga ordning pröfvad.

Hvad här är sagdt om byggnad i vattendrag gälle ock om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring.

22 §.

Dämmes vatten upp öfver fastställdt märke eller varder, der viss tid för damluckas uppdragande föreskrifven är eller annan särskild bestämmelse angående damluckas skötande blifvit meddelad, hvad sålunda iakttagas bör ej fullgjordt, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett; då ege på ansökan af den, som men lider, utmätningsmannen i orten och å landet jemväl länsmannen, äfven om han ej är satt till utmätningsman, att, sedan han med ojäfvigt vittne syn å stället hållit, nödig handräckning på den försumliges bekostnad meddela.

Tillstänger någon led eller ådra, hvarom i denna förordning stadgas, må ock till borttagande af stängsel, som uppenbarligen finnes emot lag stridande, handräckning gifvas såsom nyss är sagdt.

23 §.

Angående allmän farled och flottled vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande hvad särskildt föreskrifves.

Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag är särskildt förordnadt.

24 §.

Hvad i 10 § sägs om vattenverk samt i 6, 7, 8, 16, 21 och 22 §§ om vattenbyggnad i allmänhet, skall i tillämplige delar lända till efterrättelse jemväl i fråga om fiskebyggnad.

Om fiskerättighet och hushållning med fiskevatten är särskildt stadgadt.

25 §.

Genom denna förordning göres ej rubbning i den rätt och frihet, som bergverk, qvarnar och fiskeverk förunnad är, ej heller i annan rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga.

Denna förordning skall träda i kraft den — — — — —; dock skola hittills gällande lagbud om damluckas öppenhållande framgent intill den 1 Januari 1886 ega tillämplighet i så måtto, att den deri föreskrifna tid, då damlucka bör vara öppen, skall iakttagas, så framt ej i laga ordning annan viss tid derför varder bestämd eller vattenmärke sättes eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framsläppande meddelas.

II.

Förordning

om allmän flottled.

Med upphäfvande af Kongl. brefvet angående flottning den 8 April 1811 stadgas som följer:

1 §.

I allmän flottled stånde en hvar öppet att, efter ty här nedan närmare skils, låta flottgods löst framflyta.

2 §.

I vattendrag, der vid den tid, då denna förordning träder i kraft, flottning på grund af hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter allmänneligen idkas eller tillåten är, skall allmän flottled jemväl framgent bibehållas.

3 §.

Kan vattendrag, hvarest allmän flottled ej finnes, dertill användas; ege Konungens Befallningshafvande, der sådant pröfvas vara af nöden och kunna medföra väsentligt gagn för orten eller eljest lända till nytta för det allmänna, förordna att i vattendraget allmän flottled vara skall.

4 §.

Är för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på strand-, bro-, fiske- eller vattenverksegares eller annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 7 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock dervid, äfvensom då fråga eljest uppstår om skydd för enskild rätt, huru vid flottleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskälig kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

5 §.

Utan särskildt lof må de, som ombesörja flottningsarbetet, ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden.

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan beredas.

6 §.

För skada och kostnad, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest i följd af flottningen vållas, skall gäldas ersättning, för skada med högsta belopp, hvartill den skäligen skattas må, samt för kostnad med det belopp, hvartill den uppgår.

7 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för flottleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vatten-

drag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att afstå hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådant afstående för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för ersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

8 §.

Fordrar någon i andra fall, än de i 7 § nämnda, ersättning för skada och kostnad; varde, der han det äskar, frågan efter syn och uppskattning pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, emot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller Rätten i stad och domaren å landet eller utmätningsmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda kostnaden för syneförrättningen samt motpartens utgifter å saken; sättes ersättningen ej högre än den ersättningsskyldige före synen bjudit, stånde hvar sina kostnader och gälde hvardera halfva synekostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes, dock ej förment att tvisten under Rättens pröfning draga, så framt han sin talan instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställdes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under Rättens pröfning.

Vill den, som ersättning fordrar, hellre genast lita domstol än skiljemän till, stånde det honom öppet.

I mål, hvarom nu är sagdt, svare den, emot hvilken talan föres, vid Rätten i den ort, der skadan skett eller är att förvänta.

9 §.

Är skada, som i 8 § afses, så stadigvarande att värdet derå kan genom uppskattning på förhand utrönas; då skall, om ersättningstagande det påstår, ersättningen på förhand bestämmas att utgå vare sig i årlig afgift under hela den tid skadan kommer att fortfara eller under vissa år eller ock på en gång, allt efter ty skäligt pröfvas.

10 §.

Låta två eller flere flottgods framflyta i allmän flottled och sker derigenom skada, som ej blifvit på förhand uppskattad och ersatt; då skola de, hvilka under året deltagit i flottningen å det ställe, der skadan timat, en för alla och alla för en ansvara för ersättningens gäldande till den, som skadan lidit. Lag samma vare om annan sådan skada, som genom strändernas beträdande eller eljest i följd af flottningen vållas. Gitter någon visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid att det ej kunnat till skadan medverka, eller har någon på grund af ansvarighet, hvarom nu är sagdt, guldit mer än hvad på honom efter hans andel i flottgodset belöper, och är han icke till skadan särskildt vållande, söke hos de andre flottande sitt åter efter befogenhet.

Hvad i denna § är stadgadt må ej tillämpas, der enligt särskild bestämmelse af vederbörande myndighet någon utöfvar uteslutande rätt att ombesörja flottningen mot afgift af flottgodsets egare.

11 §.

Hvad strandegare, som i allmän flottled bygga vill, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt. Är ej i laga ordning bestämdt i hvad mån vattendraget skall för flottningens behof lemnas från byggnad eller stängsel fritt; förordne derom Konungens Befallningshafvande, der någon, som bygga vill, det äskar. Bygger någon annorledes än med lag eller gifna föreskrifter öfverensstämmer, stånde sjelf den skada, som å byggnaden må genom flottningen vållas.

Nu vill någon göra byggnad hvaraf flottningen ej hindras: menar han att till skydd emot skada å byggnaden särskild anläggning eller åtgärd bör af de flottande bekostas; anmäle det hos Konungens Befallningshafvande, som eger att derom jemlikt de i 4 § stadgade grunder bestämma som skäligt pröfvas. Bygger han utan sådan anmälan eller utan att Konungens Befallningshafvandes bestämmelse afbida, stånde under tiden sjelf skadan.

12 §.

Kan uppehåll med verkställande af anläggning eller annan åtgärd, hvarom Konungens Befallningshafvande enligt 4 § bestämmelse meddelat, föranleda synnerlig olägenhet; ege Konungens Befallningshafvande förordna att utan hinder af klagan öfver beslutet verkställighet må ske, der pant eller borgen ställes för den skada, som kan genom åtgärden uppstå.

Konungens Befallningshafvande hafve ock i andra fall, då skada kan af flottleds inrättande eller begagnande vållas, makt förordna det pant eller borgen för skadeståndet ställas skall, om sådant till betryggande af ersättningstagares rätt finnes nödigt.

13 §.

Närmare föreskrifter i fråga om flottleds inrättande och begagnande meddelas af Konungen.

14 §.

I fråga om framförande af flottgods i sammanlagde flottar ege stadgandena i denna förordning ej tillämpning.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den — — — — — —.

III.

Förordning

om allmän farled.

1 §.

Der sjöfart med fartyg eller båtar eller framförande af flottgods i sammanlagde flottar allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid då denna förordning träder i kraft, skall allmän farled, hvartill ock räknas det utrymme i vattendraget, som till allmän hamn är i laga ordning upplåtet, fortfarande finnas i det läge och till den storlek, som med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer.

2 §.

Tarfvas allmän farled i vattendrag, der sådan förut ej finnes, förordne derom Konungens Befallningshafvande samt meddele tillika nödig föreskrift om hvilken del af vattendraget bör för samfärdselns behof lemnas fri från byggnad och stängsel.

3 §.

Är för allmän farleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 4 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock huru såväl dervid som ock i öfrigt vid farleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskälig kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

För skada, som af dylik anläggning eller åtgärd vållas, skall ersättning till högsta skäliga belopp, hvartill skadan skattas må, efter Rättens beprövfvande gifvas vare sig i årlig afgift eller på en gång.

4 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för farleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att afstå hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådant afstående för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för ersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

5 §.

Hvad den, som vill bygga i vattendrag, der allmän farled är, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt.

6 §.

Närmare föreskrifter i fråga om farleds inrättande och begagnande meddelas af Konungen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den — — — — — —.

IV.

Förordning

om tillägg till förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

1 §.

Der Konungen för någon orts förseende med dess behof af vatten eller för farled eller flottled eller för annat allmänt behof pröfvar nödigt att vatten ur sjö, elf, å eller annat vattendrag ledes bort för att annorstädes nyttjas, vare enskild man, menighet eller inrättning, som öfver vattnet råder, pligtig att det tåla; njute dock den, som derigenom skada lider, ersättning till högsta skäliga belopp, hvartill skadan skattas må.

2 §.

Har någon vatten- eller fiskeverk eller bevattningsanstalt eller annan särskild lägenhet, och varder den lägenhet genom vattendragets ändring obrukbar eller i väsentlig mån försämrad, skall lägenheten lösas, om egaren det påstår.

3 §.

Kan ej öfverenskommelse träffas om hvad, efter ty ofvan skils, i ersättning eller lösen utgå bör, skall såväl i fråga derom som ock i allt öfrigt i tillämplige delar gälla hvad uti förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgadt är. Väckes fråga, hvarom här ofvan i 2 § sägs, varde dermed förfaret på sätt i nämnda förordning finnes bestämdt för den händelse då till afsedt ändamål erfordras att allenast en del af lägenhet afstås, men egaren äskar att hela lägenheten lösas skall.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den — — — — — —.

V.

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Med upphäfvande af Förordningen den 21 December 1857 angående ändring af 20 kap. 6 § Byggningabalken i fråga om straffbestämmelsen för underlåtenhet att i föreskrifven tid öppna damlucka stadgas som följer:

Håller någon damlucka olofligen stängd, då vattnet stiger öfver fastställdt märke, eller bryter någon mot andra om hushållningen med eller framsläppandet af vatten gifna föreskrifter, och varder skada derigenom vållad, böte minst tio, högst femhundra kronor.

Öfverträdelse, hvarom nu är sagdt, må ej, der den endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

Böter, som ådömas efter denna förordning, skola tillfalla kronan och vid bristande tillgång förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den — — — — — —.